

Du iš trijų mano, kad Lietuvoje sunku tiksliai suprasti verslą reglamentuojančius įstatymus, taip pat kone 70 proc. nesutinka, jog ekonominė šalies padėtis yra palanki verslui, rodo pasaulinis verslumo tyrimas AGER 2018. „Lietuviai labai nori būti versliais, yra pripažįstami kaip labai kūrybiška tauta, tačiau stokoja tam reikiamų žinių, todėl nepakankamai pasitiki savo galimybėmis jį kurti. Taip yra dėl to, kad verslumas Lietuvoje nėra integruotai ugdomas ir lietuviams labai trūksta svarbiausių verslumo žinių“, - tikina MRU profesorius Tadas Limba.

Pasaulyje minint verslumo savaitę GEW (angl. „Global Entrepreneurship Week“), apie verslo kūrimo situaciją kalbama vis garsiau. Diskusijas skatina ir neseniai šalies verslo sąlygas vertinančiame Pasaulio banko tyrime „Doing Business 2020“ Lietuvai atitekusį 11 vietą. Tačiau, klausiant gyventojų nuomonės, kaip jie patys vertina savo galimybes ir gebėjimus, rezultatai vis dėlto skiriasi. 2018 metų pasaulinis verslumo tyrimas AGER („Amway Global Entrepreneurship report“) rodo, kad lietuviai pakankamai prastai vertina savo gebėjimus kurti verslą.

„Skirtinguose verslumo tyrimuose lietuviai pasižymi kūrybiškumu, didžiu noru ir potencialu kurti verslą. Tačiau remiantis AGER rezultatais, lietuviai nepasitiki savo gebėjimais - tik 33 proc. mano, kad turi reikiamų žinių, kompetencijų ir įgūdžių. Ir šis rodiklis, deja, bet neauga. Tad nors ir pasižymime kūrybiškumu, turime verslo idėjų ir noro jas įgyvendinti, tačiau verslo aplinką Lietuvoje vertiname nepakankamai palankiai ir galiausiai verslo nesiimame. Todėl potencialas nepakankamai išnaudojamas ir realiais verslais, kuriančiais vertę visuomenei, netampa“, - teigia profesorius.

Ar Lietuva tikrai palanki verslui šalis?

Didžiojoje Britanijoje, Airijoje, Norvegijoje, Vokietijoje, Nyderlanduose, Šveicarijoje, Ispanijoje, JAV, Kanadoje - stipriai ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse - žmonių pasitikėjimas savo žiniomis bei sugebėjimais įsteigti ir valdyti verslą viršija norą verslauti. Anot T. Limbos, taip yra dėl to, kad lietuviai savo gimtinę vis dėlto dar vertina nepakankamai palankiai lyginant, pavyzdžiui, su kaimynine Estija.

„Mokesčių sistemos palankumą Lietuvoje teigiamai vertina 32 proc. respondentų, kai Estijoje - 48 proc. Aiški veiklos aplinka ir įstatymai Lietuvoje teigiamai vertinami 30 proc. respondentų, kai tuo metu Estijoje, kone dvigubai geriau - 59 proc. Todėl nenuostabu, kad estai savo galimybes kurti verslą vertina kur kas geriau“, - sako profesorius.

Anot T. Limbos, nors šiuo klausimu atsiliegame nuo estų, nedaug skiriamės nuo pasaulio ar Europos vidurkių. Tačiau kur kas didesnis atotrūkis išryškėja respondentų paklausus, kokiose verslo kūrimo srityse jiems reiktų pagalbos. Čia lietuvių apklausos rezultatas priešingas, negu pasaulio vidurkis.

„Lietuviai mano, kad pradėdant verslą jiems labiausiai reikia pagalbos jį administruojant (36 proc.) – tvarkantis su teisinio reguliavimo ir mokestiniais klausimais. Finansinės paramos poreikį mūsų tautiečiai nustūmė į paskutinę vietą (12 proc.). Tai yra labai keista, nes daugelyje pasaulio valstybių būtent finansų pritraukimui skirtų inovatyvių modelių svarba yra suvokiama kaip pakankamai svarbus iššūkis (23 proc.). Toks atsakymų pasiskirstymas rodo, kad lietuviams tikrai trūksta integruotų verslumo ir finansų valdymo žinių“, – teigia profesorius.

Pasak T. Limbos, Lietuvoje lėšų pritraukimo (angl. fundraising), verslumo konceptai vis dar yra suvokiami per daug konservatyviai.

„Jeigu žmogus turi verslo idėją ir nori ją įgyvendinti, pirmiausiai jis įsivaizduoja, kad reikia parengti itin sudėtingą verslo planą, gauti finansavimą iš banko, prisiimti beveik visą riziką. O kur gi rizikos kapitalo fondai, verslo angelai? Jie gali paremti verslo idėją ir tokiu atveju atsakomybė kitaip paskirstoma. Žinoma, tai nereiškia, kad verslo idėjos įgyvendintojai visiškai niekuo nerizikuoja, tačiau toks atvejis iliustruoja, kad mąstome ir remiamės pakankamai konservatyviais finansavimo modeliais, kurie siejami su klasikinėmis verslo vadybos žiniomis“, – sako T. Limba.

Edukacijos trūkumas

Remiantis AGER 2018 rezultatais, edukacinė sistema Lietuvoje teigiamai vertinama 47 proc. respondentų. Tačiau profesorius tikina, kad edukacijos apie verslumą toli gražu nepakanka.

„Žvelgiant į AGER tyrimo rezultatus matome, kad, pavyzdžiui, 60 proc. Jungtinių Amerikos Valstijų gyventojų savo verslumo gebėjimus vertina teigiamai. Palyginimui, tai – dvigubai geresnis rezultatas, negu Lietuvoje. Kodėl? Visų pirma, JAV verslumo studijų bakalauro programos yra populiarios universitetuose, koledžuose. Lietuvoje ne viena aukštoji mokykla sukūrė antreprenerystės studijų programas, tačiau didelio susidomėjimo jos vis dar nesulaukia. Lietuvoje kur kas populiariau rinktis klasikines studijų programas – verslo vadybą, ekonomiką. Galima teigti, kad antreprenerystė apskritai yra vis dar pilnai ir aiškiai nesuprasta ir nesuvokta“, – sako profesorius.

Lėšų pritraukimas - ugdomas nuo vaikystės

Anot T. Limbos, ne itin populiaros antreprenerystės bakalauro studijų programos siejasi ir su tuo, kad šios kompetencijos ir įgūdžiai nėra ugdomi dar vaikystėje ir mokyklos suole.

„Pernai man teko viešėti Montanos universitete ir bendrauti su vietos bendruomene, stebėti kaip jų vaikai yra ugdomi verslumo vidurinio lavinimo mokyklose. Ten lėšų pritraukimo kompetencijos (angl. „fundraising“) yra ugdomos nuo pat mažų dienų. Pavyzdžiui, pradinių klasių mokiniams yra siūloma organizuoti šventę ir kviečiama patiems surinkti reikiamus pinigus. Mokytojai kartu su mokiniais kuria renginių planus, jų koncepcijas, o mokiniai su jomis keliauja po vietos bendruomenes, į žmonių namus, ir kviečia paremti renginį. Lietuvoje vidurinio lavinimo mokyklose labai dažnai tokiose situacijose pinigus neša tėvai“, – pasakoja profesorius.

Prie tokios „fundraising“ sistemos amerikiečiai yra pripratę nuo mažų dienų, ir visa bendruomenė ši principą supranta kaip gerų kompetencijų ugdymo patirtį. Ir taip jie dirba jau labai seniai.

„JAV toks lėšų rinkimo būdas suvokiamas kaip norma, labai pozityvi ir sveikintina jaunimo verslumo ugdymo patirtis, o Lietuvoje – kaip išmalda. Mąstoma taip: kodėl aš turėčiau kažką kažkam duoti nemokamai? O užsienyje žmonės tame išvelgia socialinę vertę, jaučiasi prisidedantys prie bendruomenės gerovės, socialinės atsakomybės. Suprantama, kad tokių iniciatyvų parama reiškia abipusius mainus, bet finansai tam – tik instrumentas, kuriuo tam tikrais atvejais būtina dalintis“, – teigia T. Limba.

Profesorius priduria, kad mes dažnai esame nepatenkinti kitų darbu – tikimės paramos iš vietinės valdžios ar valstybės. Tačiau reikėtų nustoti tik laukti ir kažko tikėtis – verčiau ženklime drąsesnį žingsnį ir kurkime patys. O tam, kad galėtumėme kurti patys, neišvengiamai turime ugdyti verslumo kultūrą. Ir tai turime pradėti daryti nuo savo namų slenksčio.

Apie AGER tyrimą:

2018 m. pasaulinį AGER verslumo tyrimą atliko viena pirmaujančių tiesioginės prekybos įmonių pasaulyje „Amway“ kartu su Prof. Dr. Isabell M. Welpė, Vadybos mokyklos prie TUM (Miunchenas, Vokietija) Strategijos ir organizavimo katedros pirmininke. Tyrimas vykdytas nuo 2017 m. balandžio iki birželio, jo metu apklausta beveik 49 000 respondentų iš 44 pasaulio šalių, tarp kurių ketvirtus metus patenka ir Lietuva.

Verslumas Lietuvoje: 2 iš 3 lietuvių skeptiškai vertina šalies
palankumą pradėti verslą

